

Arbetsmarknadsutskottets betänkande**1976/77: 28**

med anledning av propositionen 1976/77: 141 om ändring i lagen (1974: 371) om rättegången i arbetstvister, m. m., jämte motioner

I betänkandet behandlas propositionen 1976/77: 141, den under allmänna motionstiden väckta motionen 1976/77: 906 samt den med anledning av propositionen väckta motionen 1976/77: 1637.

Regeringens förslag

I propositionen 1976/77: 141 (arbetsmarknadsdepartementet) har regeringen efter föredragning av statsrådet Ahlmark föreslagit att riksdagen antar de inom arbetsmarknadsdepartementet upprättade förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1974: 371) om rättegången i arbetstvister,
2. lag om ändring i lagen (1974: 372) om lagsökning och betalningsföreläggande för fordringsanspråk i anställningsförhållanden,
3. lag om ändring i lagen (1976: 580) om medbestämmande i arbetslivet,
4. lag om ändring i lagen (1976: 600) om offentlig anställning,
5. lag om ändring i arbetarskyddslagen (1949: 1).

Lagförslagen

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1974: 371) om rättegången i arbetstvister

Härigenom föreskrives i fråga om lagen (1974: 371) om rättegången i arbetstvister

dels att 2 kap. 1, 2 och 5—7 §§, 3 kap. 1—4, och 6—9 §§, 4 kap. 5 och 9—11 §§ samt 5 kap. 1 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 2 kap. 8 §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 KAP.

1 §¹

Arbetsdomstolen skall som första domstol upptaga och avgöra tvist om kollektivavtal och annan arbetstvist, som avses i lagen (1976: 580) om medbestämmande i arbetslivet, samt arbetstvister i övrigt mellan arbetsgivare eller arbetsgivarorganisation, å ena sidan, och arbetstagarorganisation eller medlem i sådan organisation, å andra sidan.

Att arbetsdomstolen även i annat fall än som avses i första stycket prövar arbetstvist som första domstol, därom finns särskilda bestämmelser.

Arbetsdomstolen skall som första domstol upptaga och avgöra tvist som väckes av arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation eller av arbetsgivare som själv slutit kollektivavtal, om målet gäller

1. tvist om kollektivavtal eller annan arbetstvist som avses i lagen (1976: 580) om medbestämmande i arbetslivet,

2. arbetstvist i övrigt under förutsättning att kollektivavtal gäller mellan parterna eller att enskild arbetstagare som beröres av tvisten sysselsättes i arbete som avses med kollektivavtal vilket arbetsgivaren är bunden av.

Arbetsdomstolen är behörig domstol enligt första stycket även när kollektivavtal tillfälligt icke gäller.

Gemensamt med arbetstvist enligt första eller andra stycket får handläggas även annan arbetstvist mellan samma eller olika parter, om domstolen med hänsyn till utredningen och övriga omständigheter finner sådan handläggning lämplig. När skäl därtill föreligger, kan domstolen åter särskilja målen.

2 §

Annan arbetstvist än som avses i 1 § skall upptagas och avgöras av tingsrätt.

Talan som avses i 1 § och som föres av arbetsgivare, som själv slutit kollektivavtal, eller av ar-

¹ Senaste lydelse 1976: 581.

Nuvarande lydelse

I sådan tvist får arbetsgivaren sökas vid rätten i den ort där arbetstagaren har sitt hemvist.

Föreslagen lydelse

betsgivar- eller arbetstagarorganisation för egen del får väckas vid tingsrätt i stället för vid arbetsdomstolen. Är svaranden organisation, eller skulle enligt 4 kap. 5 § andra stycket organisation ha stämts in om tvisten hade väckts vid arbetsdomstolen, får det dock ske enbart med stöd av sådant avtal som anges i 10 kap. 16 § rättegångsbalken.

I arbetstvist enligt första eller andra stycket får arbetsgivaren sökas vid rätten i den ort där arbetstagaren har sitt hemvist.

5 §

Har talan väckts vid tingsrätt av medlem i arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation och kan organisationen enligt 1 § och 4 kap. 5 § föra denna talan vid arbetsdomstolen, skall organisationen beredas tillfälle att uppge om den vill föra talan där. Detsamma gäller när tvist om kollektivavtal väckts vid tingsrätt av den som har varit medlem i arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation som slutit avtalet. Förklarar därvid organisationen att den vill föra talan vid arbetsdomstolen, skall målet överlämnas dit.

Har mål, som enligt 1 § skall upptagas och avgöras av arbetsdomstolen, väckts vid tingsrätt, skall det på yrkande av part överlämnas till arbetsdomstolen. Har talan i sådant mål fullföljts till arbetsdomstolen, skall målet på yrkande av part utan stämning företagas till handläggning där. Talan skall anses väckt vid arbetsdomstolen, när ansökan om stämning inkom till tingsrätten.

Har i annat fall än som avses i första stycket mål, som enligt 1 § skall upptagas och avgöras av arbetsdomstolen, väckts vid tingsrätt, skall det på yrkande av part överlämnas till arbetsdomstolen. Har målet avgjorts av tingsrätt och därifrån fullföljts till arbetsdomstolen, skall det på yrkande av part företagas till handläggning som om talan hade väckts där.

I fall som avses i första eller andra stycket skall talan anses väckt vid arbetsdomstolen, när ansökan om stämning inkom till tingsrätten.

Nuvarande lydelse

Finner hovrätt eller högsta domstolen att dit fullföljt mål rätteligen skulle ha fullföljts till arbetsdomstolen, skall målet överlämnas till denna domstol.

Mot beslut varigenom mål överlämnats till arbetsdomstolen får talan ej föras. Har annan domstol än högsta domstolen överlämnat målet, skall arbetsdomstolen, om den finner sig icke vara behörig, visa målet åter till den domstol som överlämnat det.

Föreslagen lydelse

6 §

Finner arbetsdomstolen sig icke vara behörig enligt 1 § att upptaga mål som väckts där, skall domstolen på yrkande av part hänvisa målet till tingsrätt som är behörig.

Har talan väckts vid arbetsdomstolen av medlem i arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation, eller i tvist om kollektivavtal av den som varit medlem i organisation som slutit avtalet, och förklarar ej organisationen att den vill föra talan där enligt 1 § och 4 kap. 5 §, skall målet på yrkande av part hänvisas till tingsrätt som är behörig. Detsamma gäller om arbetsdomstolen i annat fall finner sig icke vara behörig enligt 1 § att pröva talan som har väckts där.

Meddelas i arbetsdomstolen beslut, varigenom viss tingsrätt förklaras icke vara behörig att upptaga mål som har väckts vid tingsrätten, skall arbetsdomstolen på yrkande av part hänvisa målet till annan tingsrätt som är behörig.

Har skilda domstolar genom beslut som vunnit laga kraft funnits obehöriga, skall arbetsdomstolen, om den finner någon av dem vara behörig, på ansökan av part hänvisa målet till den tingsrätt, som bort upptaga målet. Sådan ansökan skall göras inom en månad från den dag då det sist meddelade beslutet vann laga kraft.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller ej, om domstols bristande behörighet beror på att målet ej skall handläggas enligt denna lag.

7 §

Finner hovrätt eller högsta domstolen att dit fullföljt mål rätteligen skulle ha fullföljts till arbetsdomstolen, skall målet överlämnas till denna domstol.

Finner arbetsdomstolen att dit fullföljt mål rätteligen skulle ha fullföljts till hovrätt, skall arbetsdomstolen överlämna målet till vederbörande hovrätt.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Mot beslut varigenom mål överlämnats till arbetsdomstolen får talan ej föras. Har annan domstol än högsta domstolen överlämnat målet, skall arbetsdomstolen, om den finner sig icke vara behörig, visa målet åter till den domstol som överlämnat det.

3 KAP.

1 §²

Arbetsdomstolen består av högst tre ordförande, högst tre vice ordförande samt *fjorton* andra ledamöter.

Arbetsdomstolen består av högst tre ordförande, högst tre vice ordförande samt *sexton* andra ledamöter.

Ledamot skall vara svensk medborgare och får ej vara omyndig eller i konkurstillstånd. Innan ledamot tar säte i arbetsdomstolen, skall han ha avlagt domarexamen.

För annan ledamot än ordförande skall finnas högst tre ersättare. Vad i denna lag sägs om ledamot gäller även ersättare, om ej annat särskilt anges.

Ledamöter och ersättare förordnas av regeringen för tre år.

2 §

Ordförande, vice ordförande och *två* andra ledamöter utses bland personer som ej kan anses företräda arbetsgivar- eller arbetstagarintressen.

Ordförande, vice ordförande och *tre* andra ledamöter utses bland personer som ej kan anses företräda arbetsgivar- eller arbetstagarintressen.

Ordförande och vice ordförande skall vara lagkunniga och erfarna i domarvärv.

De *två* andra ledamöterna skall ha särskild insikt i förhållandena på arbetsmarknaden.

De *tre* andra ledamöterna skall ha särskild insikt i förhållandena på arbetsmarknaden.

3 §³

Av övriga *tolv* ledamöter utses

Av övriga *tretton* ledamöter utses

fyra efter förslag av Svenska arbetsgivarföreningen,
en efter förslag av Svenska kommunförbundet och *Lands-
tingsförbundet*,

fyra efter förslag av Svenska arbetsgivarföreningen,
en efter förslag av Svenska kommunförbundet,

en efter förslag av Landstingsförbundet,

en såsom representant för staten som arbetsgivare,

en såsom representant för staten som arbetsgivare,

² Senaste lydelse 1975: 1294.

³ Senaste lydelse 1976: 581.

Nuvarande lydelse

fyra efter förslag av Landsorganisationen i Sverige,
två efter förslag av Tjänstemännens centralorganisation.

Vad i första stycket sägs om utseende av ledamot äger motsvarande tillämpning på utseende av ersättare för sådan ledamot. Av ersättarna för de ledamöter som utses efter förslag av Tjänstemännens centralorganisation skall dock två utses efter förslag av Centralorganisationen SACO/SR.

Förslag till ledamöter och ersättare skall upptaga minst dubbelt så många personer som de som skall utses med ledning av förslaget. Har sådant förslag ej avgetts, förordnar regeringen ändå ledamöter och ersättare till föreskrivet antal.

4 §

Är ordförande hindrad att tjänstgöra, får vice ordförande inträda i ordförandes ställe. *Detta gäller dock ej ersättare för vice ordförande.*

Är annan ledamot än ordförande hindrad att tjänstgöra i visst mål, inträder ledamot eller ersättare som utsetts på motsvarande sätt. Därvid anses *ledamot* som utsetts efter förslag av Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet samt ledamot som representerar staten som arbetsgivare ha utsetts på samma sätt.

Kan ledamot eller ersättare ej tillkallas enligt andra stycket, får ordföranden i målet kalla annan lämplig person att tjänstgöra som tillfällig ersättare.

6 §

Arbetsdomstolen *sammanträder* med ordförande samt högst sex och lägst fyra andra ledamöter. Av de ledamöter som avses i 2 § deltar högst tre och lägst en. Av de ledamöter som avses i 3 § deltar högst fyra och lägst två, lika många för vardera arbetsgiversidan och arbetstagersidan.

Föreslagen lydelse

fyra efter förslag av Landsorganisationen i Sverige,
två efter förslag av Tjänstemännens centralorganisation.

Är ordförande hindrad att tjänstgöra, får vice ordförande inträda i ordförandes ställe. *Ersättare för vice ordförande får dock inträda i ordförandes ställe endast vid handläggning som avses i 7 §.*

Är annan ledamot än ordförande hindrad att tjänstgöra i visst mål, inträder ledamot eller ersättare som utsetts på motsvarande sätt. Därvid anses *ledamöter* som utsetts efter förslag av Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet samt ledamot som representerar staten som arbetsgivare ha utsetts på samma sätt.

Arbetsdomstolen *är domför* med ordförande samt högst sex och lägst fyra andra ledamöter. Av de ledamöter som avses i 2 § deltar högst tre och lägst en. Av de ledamöter som avses i 3 § deltar högst fyra och lägst två, lika många för vardera arbetsgiversidan och arbetstagersidan.

Arbetsdomstolen är även domför med ordförande samt en ledamot för vardera arbetsgiversidan och arbetstagersidan

1. *vid huvudförhandling i mål som saknar betydelse för ledning*

Nuvarande lydelse

Arbetsdomstolen är domför med ordförande samt en ledamot för vardera arbetsgivarsidan och arbetstagersidan

vid måls avgörande utan huvudförhandling,

vid syn utom huvudförhandling, vid prövning av yrkande om förordnande för tiden intill dess lagakraftägande dom eller beslut föreligger i målet,

vid meddelande av förordnande som sägs i 4 kap. 14 § tredje stycket denna lag eller i 50 kap. 8 § andra stycket eller 52 kap. 7 § tredje stycket rättegångsbalken,

vid behandling av fråga om prövningstillstånd som sägs i 22 § lagen (1974: 8) om rättegången i tvistemål om mindre värden.

Vill någon ledamot vid handläggning enligt första stycket att mål som fullföljts till arbetsdomstolen genom vad skall avgöras efter huvudförhandling eller att eljest viss fråga skall prövas av domstolen i den sammansättning som föreskrives i 6 §, gäller hans mening som domstolens beslut.

7 §

Föreslagen lydelse

av rättstillämpningen och även i övrigt är av enklare beskaffenhet,

2. vid avgörande av mål utan huvudförhandling,

3. vid annan handläggning som ej sker vid huvudförhandling.

Vill någon ledamot vid handläggning enligt andra stycket att mål skall avgöras eller viss fråga prövas av domstolen i den sammansättning som föreskrives i första stycket, gäller hans mening som domstolens beslut.

Ordförande får ensam på arbetsdomstolens vägnar företaga förberedande åtgärd samt meddela beslut om avskrivning av mål.

Under förberedelse som avses i 4 kap. 9 § får ordföranden även

1. pröva yrkande om kvarstad eller skingsringsförbud,

2. meddela beslut om avvisande av mål, om det är uppenbart att rättegångshinder föreligger,

3. meddela tredskodom,

4. meddela dom över yrkande som har medgivits eller eftergivits,

5. stadfästa förlikning.

8 §

Vid annan handläggning än som avses i 7 § och som ej sker vid huvudförhandling eller syn är arbetsdomstolen domför med ordförande. Sådun handläggning kan

Handläggning som avses i 7 § första stycket kan enligt ordförandes uppdrag också ombesörjas av annan lagfaren tjänsteman vid domstolen, vilken förordnats

Nuvarande lydelse

enligt ordförandes uppdrag också ombesörjas av annan lagfaren tjänsteman vid domstolen, vilken förordnats därtill av domstolen.

Föreslagen lydelse

därtill av domstolen.

9 §

Finner arbetsdomstolen vid överläggning till dom eller beslut den rådande meningen avvika från rättsgrundsats eller lagtolkning som den senast antagit, kan domstolen i den sammansättning som föreskrives i 6 § förordna att målet eller viss i målet uppkommen rättsfråga skall avgöras av domstolen i dess helhet.

När mål avgöres av arbetsdomstolen i dess helhet, skall alla ledamöter eller ersättare för dem deltaga i avgörandet. *Sådant avgörande kan fattas utan huvudförhandling.*

Finner arbetsdomstolen vid överläggning till dom eller beslut den rådande meningen avvika från rättsgrundsats eller lagtolkning som den senast antagit, kan domstolen i den sammansättning som föreskrives i 6 § *första stycket* förordna att målet eller viss i målet uppkommen rättsfråga skall avgöras av domstolen i dess helhet.

När mål *eller viss däri uppkommen fråga* avgöres av arbetsdomstolen i dess helhet, skall alla ledamöter eller ersättare för dem deltaga i avgörandet. *Av de ledamöter eller ersättare som har utsetts efter förslag av Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet deltagar dock endast en.*

Avgörande som avses i andra stycket kan fattas utan huvudförhandling.

4 KAP.

5 §⁴

I tvist om kollektivavtal kan organisation, som slutit avtalet, väcka och utföra talan vid arbetsdomstolen för den som är eller har varit medlem i organisationen. I annan arbetstvist kan arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation som avses i 6 § lagen (1976: 580) om medbestämmande i arbetslivet väcka och utföra talan vid arbetsdomstolen för medlem i organisationen. *Den som är eller har varit medlem i sådan organisation har rätt att själv väcka och utföra talan, om han visar att organisationen undandragit sig att tala på hans vägnar.* Vad som finns före-

I tvist om kollektivavtal kan organisation, som slutit avtalet, väcka och utföra talan vid arbetsdomstolen för den som är eller har varit medlem i organisationen. I annan arbetstvist *som anges i 2 kap. 1 §* kan arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation som avses i 6 § lagen (1976: 580) om medbestämmande i arbetslivet väcka och utföra talan vid arbetsdomstolen för medlem i organisationen. Vad som finns föreskrivet om part beträffande jävsförhållande, personlig inställelse, hörande under sanningsförsäkran och andra frågor som rör bevisningen skall

⁴ Senaste lydelse 1976: 581.

Nuvarande lydelse

skrivet om part beträffande jävsförhållande, personlig inställelse, hörande under sanningsförsäkran och andra frågor som rör bevisningen skall även gälla den för vilken organisationen för talan.

Vill någon föra talan vid arbetsdomstolen mot medlem eller förutvarande medlem i organisation som avses i första stycket, skall i motsvarande fall som anges där även organisationen instämmas. Organisationen kan därvid svara på medpartens vägnar, om denne ej själv utför sin talan.

Vad som i denna paragraf sägs om organisation gäller även om sammanslutning av flera sådana organisationer. Med medlem avses därvid såväl de anslutna organisationerna som deras medlemmar.

9 §

Utfärdas stämning, skall förberedelse i målet äga rum. Arbetsdomstolen bestämmer efter omständigheterna i vilken mån förberedelsen skall vara muntlig eller skriftlig.

Till muntlig förberedelse skall part och ställföreträdare för part kallas att infinna sig personligen, om det kan antagas att förberedelsen därigenom främjas. Skall personlig inställelse ske, kan domstolen förelägga vite.

Uteblir båda parterna från sammanträde för muntlig förberedelse, skall målet avskrivas. Uteblir ena parten från sådant sammanträde, skall domstolen vidtaga åtgärder för fortsatt förberedelse, om detta kan antagas vara till gagn för målets utredning. I annat fall skall målet utsättas till huvudförhandling. Vad som nu sagts om utevaro från muntlig förberedelse äger motsvarande tillämpning, om svaranden vid skriftlig förberedelse underlåter att inkomma med svaromål.

Uteblir båda parterna eller en av dem från sammanträde för muntlig förberedelse gäller vad som föreskrives i 44 kap. 1 och 2 §§ rättegångsbalken. Finns domstolen med hänsyn till tvistens art eller andra omständigheter i målet att yrkande om tredskodom ej bör bifallas, skall domstolen på den tillstådeskomne partens yrkande i stället vidtaga åtgärder för fortsatt förberedelse, om detta kan antagas vara till gagn för utredningen, eller utsätta målet till huvudförhandling. Framställes ej sådant yrkande av parten, skall målet avskrivas. Erinran om att målet kan avgöras genom tredskodom skall intagas i kallelsen till sammanträdet, om domstolen finner att sådan påföljd för utevaro kan komma i fråga.

Underlåter svaranden vid skriftlig förberedelse att inkomma med svaromål, utsättes målet till huvudförhandling, om icke fortsatt förberedelse kan antagas vara till gagn för målets utredning.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Sedan förberedelsen avslutats, skall arbetsdomstolen företaga målet till avgörande så snart det kan ske.

Mål avgöres efter huvudförhandling. Beslut om avskrivning eller avvisande av mål samt dom över yrkande, som medgivits eller eftergivits, får dock meddelas utan huvudförhandling. Domstolen kan också stadfästa förlikning utan att hålla huvudförhandling.

Mål avgöres efter huvudförhandling. Domstolen får dock avskrivna eller avvisa mål, meddela tredskodom och dom över yrkande, som medgivits eller eftergivits samt stadfästa förlikning utan att hålla huvudförhandling.

Domstolen får även i annat fall än som avses i andra stycket företaga mål till avgörande utan huvudförhandling, om part begär det och domstolen med hänsyn till tvistens art och övriga omständigheter finner det lämpligt. Mot parts bestridande får mål dock icke utan synnerliga skäl avgöras i denna ordning.

11 §

Till huvudförhandling skall part och ställförträdare för part kallas att infinna sig personligen, om hans närvaro behövs för utredningen. Skall personlig inställelse ske, kan domstolen förlägga vite.

Uteblir ena parten från sammanträde för huvudförhandling, skall målet företagas till förhandling och avgörande, om motparten yrkar det. Erinran härom skall intagas i kallelsen till sammanträdet. Uteblir båda parterna eller framställs ej sådant yrkande, skall målet avskrivas.

Uteblir båda parterna eller en av dem från sammanträde för huvudförhandling gäller vad som föreskrives i 44 kap. 1 § och 2 § första stycket rättegångsbalken. Finner domstolen med hänsyn till tvistens art eller andra omständigheter i målet att yrkande om tredskodom ej bör bifallas, skall domstolen på den tillstådeskomne partens yrkande i stället företaga målet till förhandling och avgörande. Framställs ej sådant yrkande skall målet avskrivas.

Kallelse till huvudförhandling skall innehålla erinran om att målet utan hinder av parts utevaro kan på yrkande av motparten företagas till förhandling och avgörande. Erinran om att målet kan avgöras genom tredskodom skall intagas i kallelsen, om domstolen finner att sådan påföljd för utevaro kan komma i fråga.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Uppskjutes påbörjad huvudförhandling, skall förhandlingen fortsättas snarast möjligt. Ny huvudförhandling behöver ej hållas i anledning av sådant uppskov.

5 KAP.**1 §**

Vad som föreskrives i 4 kap. 7 § äger motsvarande tillämpning i arbetstvist som med stöd av 2 kap. 2 § väckes vid tingsrätt.

Förekommer anledning att kollektivavtal, som slutits av andra än parterna i målet, har betydelse för prövningen av tvisten i målet, skall de parter som slutit kollektivavtalet beredas tillfälle att yttra sig i målet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1977. I fråga om mål som har inkommit till tingsrätt eller arbetsdomstolen före ikraftträdandet tillämpas dock alltjämt 2 kap. 1, 2 och 5—7 §§ i sin äldre lydelse.

2 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1974: 372) om lagsökning och betalningsföreläggande för fordringsanspråk i anställningsförhållanden**

Härigenom föreskrives att 2 § lagen (1974: 372) om lagsökning och betalningsföreläggande för fordringsanspråk i anställningsförhållanden skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***2 §**

Hänskjutes mål om lagsökning eller betalningsföreläggande såsom tvistigt till rättegång, skall det överlämnas till arbetsdomstolen, om tvist om anspråket skall upptagas och avgöras av denna domstol. Talan får ej föras mot beslut om överlämnande. Har annan domstol än högsta domstolen överlämnat målet, skall arbetsdomstolen, om den finner sig icke vara behörig att pröva tvisten, visa målet åter till den domstol som överlämnat det.

Har tingsrätt meddelat utslag i lagsökningsmål eller i mål om betalningsföreläggande på ansökningen tecknat bevis att utmätning får ske och vill gäldenären söka

Har ansökan om lagsökning eller betalningsföreläggande gjorts av medlem i arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation och hänskjutes målet såsom tvistigt till rättegång eller göres ansökan om återvinning enligt 35 § lagsökningslagen (1946: 808), skall organisationen, om den enligt 2 kap. 1 § och 4 kap. 5 § lagen (1974: 371) om rättegången i arbetstvister kan föra borgenärens talan vid arbetsdomstolen, beredas tillfälle att uppge om den vill föra talan där. Detsamma gäller när ansökan om lagsökning eller betalningsföreläggande har gjorts i kollektivavtalstvist av den som har varit medlem i arbetsgivar- eller arbetsta-

Nuvarande lydelse

återvinning, skall han, om tvist om anspråket skall upptagas och avgöras av arbetsdomstolen, inom tid som anges i 35 § första stycket lagsökningslagen göra ansökan om målets upptagande vid denna domstol. Finner arbetsdomstolen sig icke vara behörig, skall målet överlämnas till tingsrätten. Ansökan om målets upptagande vid arbetsdomstolen skall därvid anses som ansökan om återvinning.

Talan i mål som överlämnats till arbetsdomstolen enligt första stycket eller som upptagits av arbetsdomstolen enligt andra stycket skall anses väckt där, när ansökningsföreläggande gjordes vid tingsrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1977. I fråga om mål där ansökan om lagsökning eller betalningsföreläggande har gjorts före ikraftträdandet tillämpas dock alltså äldre bestämmelser.

3 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1976: 580) om medbestämmande i arbetslivet**

Härigenom föreskrives att 21, 31, 34, 35, 37 och 70 §§ lagen (1976: 580) om medbestämmande i arbetslivet skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Part som skall lämna information har rätt till förhandling med motparten om tystnadsplikt rörande den information som skall lämnas. Om förhandlingen avser information enligt 19 §, äger 14 § motsvarande tillämpning.

Uppnås icke enighet vid förhandling enligt första stycket, kan parten väcka talan vid arbetsdomstolen om tystnadsplikt. Sådan talan skall väckas inom tio dagar efter det att förhandling har avslutats. Domstolen skall förordna om tystnadsplikt, i den mån det kan antagas att det annars skulle föreligga risk för väsentlig skada för part eller annan.

Föreslagen lydelse

garorganisation som har slutit avtalet. Förklarar organisationen att den vill föra talan vid arbetsdomstolen, skall målet överlämnas dit.

Talan får ej föras mot beslut om överlämnande. Har annan domstol än högsta domstolen överlämnat målet, skall arbetsdomstolen, om den finner sig icke vara behörig att pröva tvisten, visa målet åter till den domstol som överlämnat det.

Talan i mål som överlämnats till arbetsdomstolen enligt första stycket skall anses väckt där, när ansökningsföreläggande gjordes vid tingsrätten.

Föreslagen lydelse

21 §

Uppnås icke enighet vid förhandling enligt första stycket, kan parten väcka talan vid domstol om tystnadsplikt. Sådan talan skall väckas inom tio dagar efter det att förhandling har avslutats. Domstolen skall förordna om tystnadsplikt, i den mån det kan antagas att det annars skulle föreligga risk för väsentlig skada för part eller annan.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Har part påkallat förhandling om tystnadsplikt och iakttagar han föreskrifterna i första och andra styckena, gäller till dess frågan har blivit slutligt avgjord den tystnadsplikt som han kräver. Är kravet obefogat och har parten insett eller bort inse detta, föreligger dock ej tystnadsplikt.

31 §

Har arbetsgivare, arbetstagare eller organisation som är bunden av kollektivavtal grovt brutit mot sådant avtal eller mot denna lag och har förfarandet väsentlig betydelse för avtalsförhållandet i dess helhet, får *arbetsdomstolen* på yrkande av motpart förklara att kollektivavtal som binder parterna icke längre skall gälla mellan dem.

Är kollektivavtal på den ena sidan eller på båda sidor slutet av flera parter och har förklaring enligt första stycket gjorts för endast vissa av dem, får annan part inom tre veckor därefter med omedelbar verkan säga upp samma avtal för egen del.

Finner *arbetsdomstolen* att visst förfarande strider mot kollektivavtal eller mot denna lag, får domstolen på yrkande befria arbetsgivare, arbetstagare eller organisation från förpliktelse enligt kollektivavtal eller enligt lagen, i den mån det med hänsyn till det otillåtna förfarandet icke skäligen kan krävas att förpliktelsen fullgöres.

Har arbetsgivare, arbetstagare eller organisation som är bunden av kollektivavtal grovt brutit mot sådant avtal eller mot denna lag och har förfarandet väsentlig betydelse för avtalsförhållandet i dess helhet, får *domstol* på yrkande av motpart förklara att kollektivavtal som binder parterna icke längre skall gälla mellan dem.

Finner *domstol* att visst förfarande strider mot kollektivavtal eller mot denna lag, får domstolen på yrkande befria arbetsgivare, arbetstagare eller organisation från förpliktelse enligt kollektivavtal eller enligt lagen, i den mån det med hänsyn till det otillåtna förfarandet icke skäligen kan krävas att förpliktelsen fullgöres.

34 §

Uppkommer mellan arbetsgivare och arbetstagarorganisation, som är bundna av samma kollektivavtal, tvist om medlems arbetskyldighet enligt avtal, gäller organisationens mening till dess tvisten har slutligt prövats.

Föreligger enligt arbetsgivarens uppfattning synnerliga skäl mot att omtvistat arbete uppskjutes, får han utan hinder av första stycket kräva att arbetet utföres enligt hans mening i tvisten. Arbetstagaren är då skyldig att utföra arbetet. Sådan skyldighet föreligger dock ej, om arbetsgivarens mening i tvisten är oriktig och arbetsgivaren har insett eller bort inse detta eller om arbetet innebär fara för liv eller hälsa eller därmed jämförligt hinder möter.

Blir arbetet utfört enligt andra stycket, skall arbetsgivaren omedelbart påkalla förhandling i tvisten. Kan tvisten icke lösas vid förhandling, skall han väcka talan vid *arbetsdomstolen*.

Blir arbetet utfört enligt andra stycket, skall arbetsgivaren omedelbart påkalla förhandling i tvisten. Kan tvisten icke lösas vid förhandling, skall han väcka talan vid *domstol*.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

35 §

Uppkommer mellan arbetsgivare och arbetstagarorganisation, som är bundna av samma kollektivavtal, rättstvist om lön eller annan ersättning till medlem i organisationen, är arbetsgivaren skyldig att omedelbart påkalla förhandling i tvisten. Kan tvisten icke lösas vid förhandling, skall han väcka talan vid *arbetsdomstolen*. Underlåter arbetsgivaren att påkalla förhandling eller väcka talan, är han såvitt avser det omtvistade beloppet skyldig att utge ersättning enligt arbetstagarorganisationens mening, om kravet ej är oskäligt.

Uppkommer mellan arbetsgivare och arbetstagarorganisation, som är bundna av samma kollektivavtal, rättstvist om lön eller annan ersättning till medlem i organisationen, är arbetsgivaren skyldig att omedelbart påkalla förhandling i tvisten. Kan tvisten icke lösas vid förhandling, skall han väcka talan vid *domstol*. Underlåter arbetsgivaren att påkalla förhandling eller väcka talan, är han såvitt avser det omtvistade beloppet skyldig att utge ersättning enligt arbetstagarorganisationens mening, om kravet ej är oskäligt.

37 §

Skall enligt föreskrift i kollektivavtal förhandling enligt 34 § tredje stycket eller 35 § äga rum både lokalt och centralt, skall central förhandling påkallas inom tio dagar efter det att den lokala förhandlingen har avslutats. Talan vid *arbetsdomstolen* skall väckas inom tio dagar efter det att förhandling har avslutats.

Skall enligt föreskrift i kollektivavtal förhandling enligt 34 § tredje stycket eller 35 § äga rum både lokalt och centralt, skall central förhandling påkallas inom tio dagar efter det att den lokala förhandlingen har avslutats. Talan vid *domstol* skall väckas inom tio dagar efter det att förhandling har avslutats.

70 §

Utöver vad som i övrigt gäller kan *arbetsdomstolen* i mål om tillämpningen av denna lag eller om kollektivavtal förordna att förhandling skall hållas inom stängda dörrar, i den mån det kan antagas att offentlighet skulle medföra risk för väsentlig skada för part eller annan genom yppande av affärs-, drifts- eller därmed jämförligt förhållande hos företag eller organisation eller av enskilda ekonomiska eller personliga förhållanden.

Utöver vad som i övrigt gäller kan *domstol* i mål om tillämpningen av denna lag eller om kollektivavtal förordna att förhandling skall hållas inom stängda dörrar, i den mån det kan antagas att offentlighet skulle medföra risk för väsentlig skada för part eller annan genom yppande av affärs-, drifts- eller därmed jämförligt förhållande hos företag eller organisation eller av enskilda ekonomiska eller personliga förhållanden.

4 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1976: 600) om offentlig anställning

Härigenom föreskrives att 16 kap. 1 § och 17 kap. 2 § lagen (1976: 600) om offentlig anställning skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 KAP.

1 §

Mål om skadestånd enligt 3 kap. 6 § prövas av arbetsdomstolen och handlägges enligt lagen (1974: 371) om rättegången i arbetsvister.

I mål, vari denna lag skall tillämpas, gäller lagen (1974: 371) om rättegången i arbetstvister.

I fråga om rättegångskostnad i mål som rör disciplinansvar, avskedande, avstängning eller läkarundersökning enligt denna lag äger 41 § tredje stycket lagen (1974: 12) om anställningsskydd motsvarande tillämpning.

17 KAP.

2 §

I tvist om tillämpningen av 7 kap. 3 § äger domstolen för tiden intill dess lagakraftägande dom eller beslut föreligger förordna, att anställningen skall upphöra när arbetstagaren har uppnått *den* ålder *då skyldighet att avgå senast inträder.*

I tvist om tillämpningen av 7 kap. 3 § äger domstolen för tiden intill dess lagakraftägande dom eller beslut föreligger förordna, att anställningen skall upphöra när arbetstagaren har uppnått ålder *som avses i nämnda lagrum.*

Mot beslut enligt första stycket som tingsrätt har meddelat under rättegången skall talan föras särskilt genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1977. Äldre bestämmelser gäller alltjämt i fråga om mål där talan har väckts före ikraftträdandet. I fråga om talan mot myndighets beslut som har meddelats före ikraftträdandet gäller fortfarande äldre bestämmelser.

5 Förslag till

Lag om ändring i arbetarskyddslagen (1949: 1)

Härigenom föreskrives att 44 § arbetarskyddslagen (1949: 1) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Mål om tillämpning av 42 § prövas av arbetsdomstolen; dock skall talan mot arbetstagare prövas av allmän domstol.

Utan hinder av 42 § lagen (1974: 12) om anställningsskydd prövar arbetsdomstolen mål som rör uppsägning eller avskedande av arbetstagare med anledning av hans uppdrag som skyddsombud.

Mål som prövas av arbetsdomstolen handlägges enligt lagen (1974: 371) om rättegången i arbetstvister.

För tiden intill dess lagakraftägande dom eller beslut föreligger kan domstolen förordna, att 42 § fjärde stycket ej skall äga tillämpning. Yrkande om sådant förordnande får ej bifallas utan att motparten har beretts tillfälle att yttra sig över yrkandet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1977. Äldre bestämmelser gäller alltså i fråga om mål där talan har väckts före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 1974: 379.

Föreslagen lydelse

44 §¹

Mål om tillämpning av 42 § handlägges enligt lagen (1974: 371) om rättegången i arbetstvister. I fråga om talan mot arbetstagare gäller dock vad som är föreskrivet om rättegång i allmänhet.

För tiden intill dess lagakraftägande dom eller beslut föreligger kan domstol förordna, att 42 § fjärde stycket ej skall äga tillämpning. Yrkande om sådant förordnande får ej bifallas utan att motparten har beretts tillfälle att yttra sig över yrkandet.

Propositionens huvudsakliga innehåll

De senaste årens arbetsrättsliga reformarbete har medfört en markant ökning av måltillströmningen till arbetsdomstolen (AD). Trots fortlöpande personalförstärkningar är domstolens arbetsläge f. n. ansträngt. Och domstolens arbetsbörda kan väntas öka ytterligare, bl. a. som en följd av att lagen (1976: 580) om medbestämmande i arbetslivet (MBL) trädde i kraft vid årsskiftet.

Mot denna bakgrund läggs i propositionen fram förslag som syftar till att minska AD:s arbetsbörda, förenkla domstolens arbetsformer och i övrigt underlätta domstolens verksamhet.

Det viktigaste förslaget går ut på att begränsa tillströmningen av mål till AD genom att vissa mål förs över från AD som första domstol till tingsrätt, med möjlighet för part att överklaga tingsrätts dom hos AD. Enligt de nya behörighetsregler som föreslås skall enbart arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer och arbetsgivare som själva har slutit kollektivavtal få väcka talan direkt hos AD. Vidare skall gälla som förutsättning för AD:s behörighet att målet gäller tvist om kollektivavtal eller om tillämpningen av MBL eller att målet gäller arbetstvist i övrigt mellan parter, som är bundna av kollektivavtal, eller i vilken enskild icke kollektivavtalsbunden arbetstagarare som berörs av tvisten sysselsätts i arbete på vilket arbetsgivaren tillämpar kollektivavtal. Med denna utformning av behörighetsreglerna får enskilda arbetsgivare som inte har slutit kollektivavtal och enskilda arbetstagarare, organiserade eller oorganiserade, vända sig till tingsrätt som första domstol om de vill väcka talan i arbetstvist.

I anslutning till ändringen i behörighetsreglerna föreslås att anspråk som framställs vid tingsrätt i form av ansökan om lagsökning eller betalningsföreläggande skall färdigbehandlas av tingsrätten, även om anspråket visar sig vara tvistigt. Målet skall alltså inte som f. n. överlämnas till AD när tvisten rör organiserad arbetstagarare.

Sammantagna beräknas de här redovisade förslagen leda till att den nuvarande måltillströmningen minskar med 30—40 %.

Ett annat förslag innebär att AD skall i fortsättningen kunna avgöra mera okomplicerade mål i en mindre sammansättning, bestående av ordförande jämte en arbetsgivarledamot och en arbetstagarledamot. Ytterligare förslag går ut på att AD skall få möjlighet att i likhet med tingsrätterna meddela s. k. tredskodom mot part, som uteblir från sammanträde för muntlig förberedelse eller huvudförhandling, och att domstolen skall få ökade möjligheter att efter skriftlig eller muntlig förberedelse avgöra mål på handlingarna, alltså utan att huvudförhandling hålls i målet.

Det föreslås också att AD tillförs ytterligare en s. k. ämbetsmannale-

damot med särskild insikt i förhållandena på arbetsmarknaden och ytterligare en ledamot som representerar de offentliga arbetsgivarna.

De föreslagna ändringarna i nu gällande regler föreslås träda i kraft den 1 juli 1977.

Motionerna

Motion väckt under allmänna motionstiden

1976/77: 906 av herr Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar

1. att uttala sig för en ändrad handläggning av tvister i arbetslivet, innebärande att arbetsdomstolen liksom skiljemannaförfarandet enligt lag om skiljemän den 14 juni 1929 avskaffas;

2. att hos regeringen hemställa om förslag om ett nytt rättegångsförfarande i enlighet med vad som i motionen anförts;

3. att hos regeringen hemställa om förslag till erforderliga lagtextändringar i av beslutet berörda lagar.

Motion väckt med anledning av propositionen

1976/77: 1637 av herr Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar

1. att avslå propositionen 1976/77: 141,

2. att hos regeringen hemställa om förslag till ett nytt rättegångsförfarande i enlighet med vad som anförts i motionen 1976/77: 906.

Utskottet

Lagen om rättegång i arbetstvister avlöste år 1974 1928 års lag om arbetsdomstolen. Vid utskottsbehandlingen av den nya lagen reserverade sig representanter för vänsterpartiet kommunisterna för avslag (InU 1974: 16). Reservanterna ville ha förslag om en ny rättegångsordning i arbetstvister. Reservationen avslogs av riksdagen. Vpk återkom till frågan förra året. Man begärde då att arbetsdomstolen skulle avskaffas och att tvister skulle avgöras av allmän domstol. Dessutom yrkades att skiljemannaförfarande skulle förbjudas i arbetstvister. Motionen avslogs (InU 1975/76: 45 s. 52).

De nu förevarande vpk-motionerna har samma syfte som den som behandlades förra året. Något skäl för riksdagen att ändra sin inställning finns icke. Det saknas därför anledning att gå närmare in på motionerna. Det bör noteras att vpk:s krav har samband med andra förslag som partiet lagt fram om ändring av arbetsrätten. De frågorna behandlas av utskottet i betänkandet AU 1976/77: 32. De båda aktuella motionerna avstyrks med hänvisning till det anförda.

När det gäller regeringens förslag, som har till syfte att hålla tillbaka belastningen på arbetsdomstolen, har utskottet inte någon erinran.

Beträffande vad i propositionen (s. 45—46) anförts om den avgörande

tidpunkten för frågan om arbetsdomstolens behörighet i mål om kollektivavtalsreglerade anställningsförhållanden noterar utskottet att domstolen i sin praxis (se t. ex. AD:s beslut 1975 nr 79) tillämpar en något friare prövning av sin behörighet än som kan utläsas av tidigare förarbeten till 2 kap. 1 §. Domstolen beaktar sålunda också omständigheter som har inträffat efter tidpunkten för talans väckande men före det att domstolen prövar sin behörighet. Har däremot ändring inträtt i förhållande, som har betingat arbetsdomstolens behörighet, efter det att stämning har delgivits svaranden, följer av 10 kap. 15 § rättegångsbalken att den ändringen är utan verkan. Utskottet anser att 2 kap. 1 § i denna i allt väsentligt tekniska fråga bör kunna tillämpas på det sätt som arbetsdomstolen har funnit lämpligt.

Utskottet godtar de framlagda lagtexterna, dock att en viss justering bör göras i ändringsförslaget beträffande 16 kap. 1 § lagen om offentlig anställning. Detta stadgande har i propositionen fått en något för vid formulering.

Utskottet hemställer

att riksdagen med avslag på motionerna 1976/77: 906 och 1976/77: 1637 antar de i propositionen 1976/77: 141 framlagda lagförslagen med den ändringen att 16 kap. 1 § lagen (1976: 600) om offentlig anställning erhåller följande som *utskottets förslag* betecknade lydelse:

Propositionens förslag

Utskottets förslag

16 kap.

1 §

I mål, vari denna lag skall tillämpas, gäller lagen (1974: 371) om rättegången i arbetstvister.

Om handläggningen av mål angående tillämpningen av denna lag föreskrives i lagen (1974: 371) om rättegången i arbetstvister.

I fråga om rättegångskostnad i mål som rör disciplinansvar, avskedande, avstängning eller läkarundersökning enligt denna lag äger 41 § tredje stycket lagen (1974: 12) om anställningsskydd motsvarande tillämpning.

Stockholm den 11 maj 1977

På arbetsmarknadsutskottets vägnar
ROLF WIRTÉN

Närvarande: herrar Wirtén (fp), Fagerlund (s), Nilsson i Tvärålund (c), Wennerfors (m), Ingemund Bengtsson i Varberg (s), Stridsman (c), Nilsson i Östersund (s), fru Hörnlund (s), herrar Gustafsson i Säffle (c), Fridolfsson (m), fru Ludvigsson (s), herr Fransson (c), fru Leijon (s), fru Flodström (s) och herr tredje vice talmannen Eriksson (fp).

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...